

Het pedagogisch sportklimaat

Wat is het en waarom is het belangrijk?

Factsheet

Lectoraat Sportpedagogiek

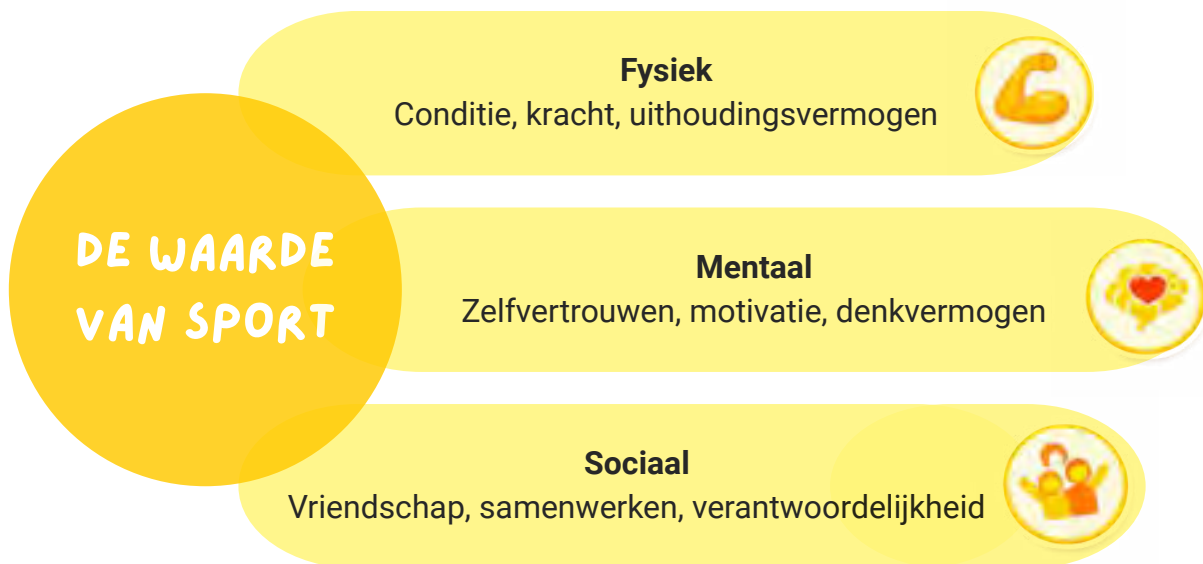
hogeschool
Windesheim
Dichter bij jou

Het belang van een pedagogisch sportklimaat

De waarde van sport

Sporten is veel meer dan bewegen alleen. (Georganiseerde) jeugdsport wordt gezien als een belangrijke opvoedomgeving naast thuis en school: het zogeheten derde pedagogisch milieu. Het is een plek waar kinderen en jongeren zich kunnen ontwikkelen, leren en plezier beleven. Wetenschappelijk onderzoek laat zien dat sport bijdraagt aan uiteenlopende positieve effecten^[1,2]. Naast fysieke gezondheidseffecten, zoals een betere conditie, draagt sport ook bij op mentaal en sociaal vlak. Deze brede positieve impact wordt aangeduid als *de waarde van sport*.

Maar die waarde ontstaat niet vanzelf. Deelname aan sport leidt niet automatisch tot positieve resultaten. Of kinderen zich prettig voelen, blijven sporten én daadwerkelijk profiteren van de gezondheids- en ontwikkelingsvoordelen, hangt sterk af van hoe het sportaanbod is ingericht en begeleid. Niet alleen *wat* je doet in de sport, maar vooral *hoe* je het doet, maakt het verschil^[3].

Investeren in de juiste omgeving

Een pedagogisch sportklimaat speelt hierin een sleutelrol. Dat betekent: een positieve, zorgzame en veilige leeromgeving waarin jonge sporters worden gezien, gesteund en uitgedaagd. Trainers en coaches hebben daarin een grote verantwoordelijkheid. Zij creëren een sfeer waarin plezier voorop staat, fouten maken mag en zelfstandigheid gestimuleerd wordt. In zo'n omgeving kan sport bijdragen aan meer dan prestaties alleen, en vormt het een krachtige basis voor brede persoonlijke en sociale ontwikkeling – nu en in de toekomst.

Daarom is het essentieel om bewust te investeren in de manier waarop we sport organiseren en begeleiden.

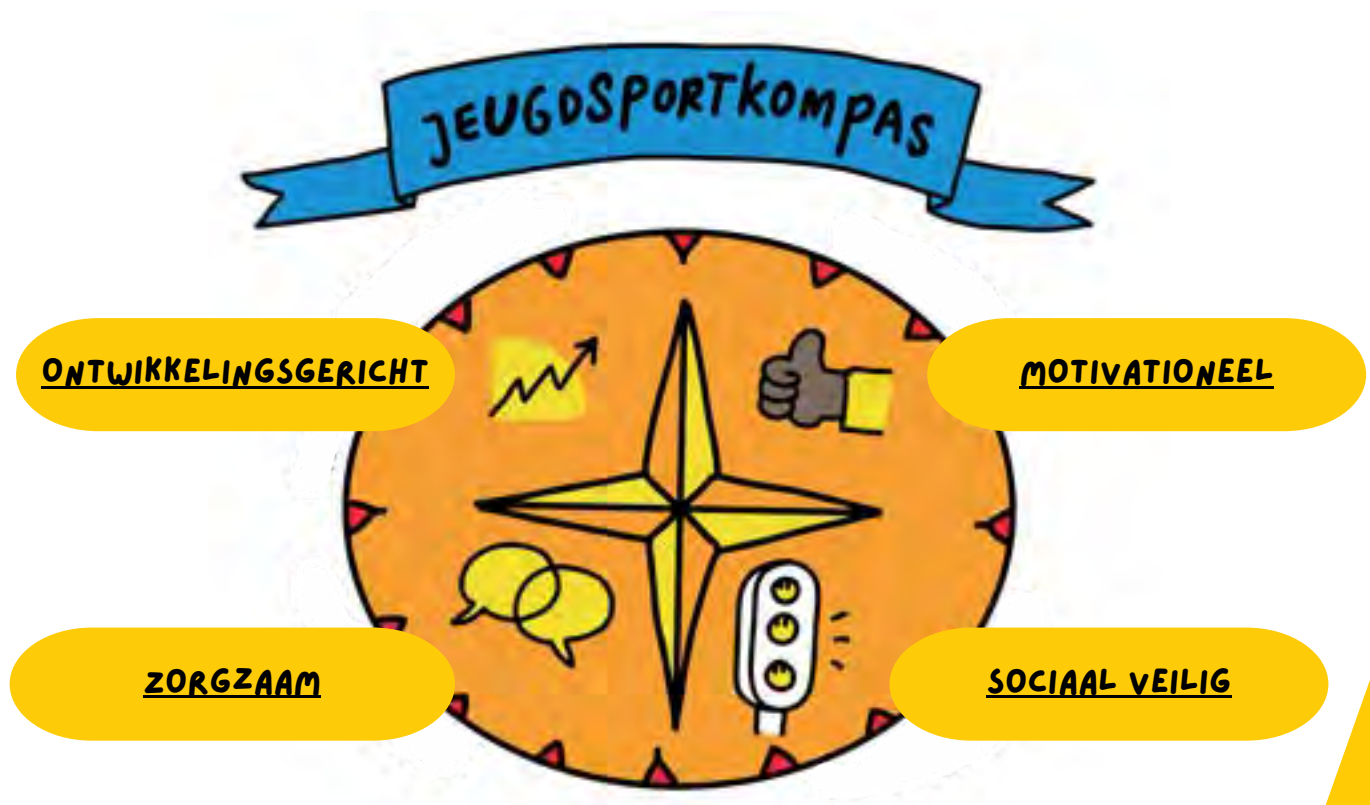
Wat is een pedagogisch sportklimaat?

Definitie

Een positieve, zorgzame en veilige leeromgeving waarin plezier vooropstaat en die is gericht op de ontwikkeling van jeugdigen in en door sport. Een sportklimaat waarbij het kind centraal staat, waarbij we hen helpen groeien naar autonomie en zelfstandigheid en bouwen aan een brede basis van levenslang sportplezier^[4].

Vier fundamentele pijlers

Om dit concreet te maken heeft het lectoraat Sportpedagogiek het Jeugdsportkompas ontwikkeld. Daarin onderscheiden we vier fundamentele pijlers voor het creëren van een optimale leeromgeving in de jeugdsport.

Zorg dat trainingen passen bij de ontwikkelingsfase van kinderen

Ontwikkelingsgericht

Een ontwikkelingsgerichte sportomgeving richt zich op de groei van ieder kind, ongeacht het niveau waarop het sport. Kinderen doorlopen verschillende ontwikkelingsstadia en daarom is het belangrijk dat trainingen aansluiten bij wat zij op dat moment kunnen en nodig hebben. Dat betekent: passende oefenstof aanbieden, rekening houden met niveauverschillen en ieder op het eigen tempo laten ontwikkelen. Ontwikkelingsgericht werken betekent ook breder kijken dan alleen sportspecifieke vaardigheden. Breed motorisch opleiden – kinderen een breed scala aan bewegingservaringen aanbieden – ondersteunt hun totale fysieke ontwikkeling. Het helpt blessures voorkomen, stimuleert plezier en legt een stevige basis voor succes in verschillende sporten op de lange termijn.

ELK KIND VERDIENT DE KANS OM ZICH OP EIGEN TEMPO TE ONTWIKKELEN

Betrek kinderen zelf meer bij het stellen van eigen doelen

Vergelijk prestaties van kinderen vooral met wat ze zelf kunnen

Motivatieel

Een motiverende sportomgeving zorgt ervoor dat kinderen met plezier blijven sporten. De focus ligt op het versterken van intrinsieke motivatie: sporten omdat het leuk, uitdagend en betekenisvol voelt. Een positieve benadering, waardering en vertrouwen dragen hier sterk aan bij. Enthousiasme en liefde voor de sport werken aanstekelijk en versterken de teamspirit. De intrinsieke motivatie kan toenemen wanneer drie basisbehoeften worden vervuld: autonomie (meedenken en keuzes ervaren), competentie (je vaardig voelen) en verbondenheid (je thuis voelen in het team).

PLEZIER IS DE MOTOR VAN MOTIVATIE

Geef kinderen de mogelijkheid van initiatief en inspraak

Laat kinderen ervaren dat ze iets onder de knie hebben gekregen

Stimuleer onderlinge binding

Zorgzaam

Een zorgzame sportomgeving draait om het creëren van een plek waar kinderen zich gezien, gewaardeerd en ondersteund voelen. Kinderen willen verbondenheid ervaren, erbij horen en het gevoel hebben dat ze ertoe doen. Het is daarom belangrijk om onderlinge bindingen en samenwerking te stimuleren om zo een sterk team/clubgevoel te creëren. De kwaliteit van relaties staat hierbij centraal: tussen kinderen onderling, maar ook tussen volwassenen en kinderen. Volwassenen geven een positief voorbeeld, bieden aandacht en steun, tonen begrip en erkennen en waarderen individuele verschillen tussen kinderen. Op deze manier worden relationele en sociale vermogens in de sport, zoals onderlinge betrokkenheid, aardig zijn en zorgen voor elkaar, bewust ontwikkeld.

ELK KIND WIL GEZIEN WORDEN EN ERTOE DOEN

Heb oog voor alle jeugdigen en alle teams

Sociaal veilig

Een jonge sporter moet zichzelf kunnen zijn in een omgeving die psychische en fysieke veiligheid waarborgt. Dit vraagt om een open sfeer, duidelijke afspraken over onderlinge omgang en gelijke behandeling van alle sporters. Ongewenst gedrag wordt besproken en waar nodig gecorrigeerd, zodat een respectvolle omgang met elkaar de norm is. Een omgeving die wordt gekenmerkt door structuur, duidelijkheid en orde biedt kinderen rust, vertrouwen en veiligheid op de momenten dat zij dat nodig hebben.

VEILIGHEID IS DE BASIS VAN GROEI

Stel de regels gezamenlijk op met de spelers, waardoor regels ook direct afspraken zijn

Implementeer de vier V's

Wat levert een pedagogisch sportklimaat op?

Sociaal gedrag ^[5,6]

In het algemeen zijn sporters sociaal en laten ze vaker wenselijk gedrag zien:

- * Meer respect voor teamgenoten en de coach
- * Hulpvaardiger (elkaar helpen in het team)
- * Minder pestgedrag

Life Skills ^[7,8]

Sporters ontwikkelen vaardigheden die ook buiten de sportcontext van belang zijn:

- * Communiceren
- * Samenwerken
- * Zelfvertrouwen
- * Doorzettingsvermogen
- * Doelen stellen
- * Omgaan met teleurstelling

Meer motivatie om te blijven sporten ^[9,10]

Sporten blijft langer leuk om te doen. In deze omgevingen zie je dat sporters minder uitvallen:

- * Meer inzet
- * Meer betrokkenheid
- * Sporters blijven langer sporten op latere leeftijd

Beter presteren ^[11]

Een pedagogisch veilig sportklimaat bevordert prestaties:

- * Beter individueel spel
- * Sterkere bijdrage aan samenspel
- * Sterker gevoel van het benutten van potentieel

Psychologisch Welzijn ^[12,13,14]

Over het algemeen ervaren sporters meer positieve en minder negatieve emoties:

- * Meer plezier
- * Meer gelukgevoelens
- * Meer controle over negatieve emoties
- * Minder stress
- * Minder schaamte
- * Minder angstgevoelens

Contact

dr. Amber Werkman

a.werkman@windesheim.nl

drs. Maarten Kruimelaar

m.kruimelaar@windesheim.nl

Meer weten? Kijk op: <https://www.pedagogischsportklimaat.nl/>

Deze factsheet is mede mogelijk gemaakt door de partners van het Lectoraat Sportpedagogiek: Augeo Foundation, Gemeente Amersfoort, Gemeente Amsterdam, Gemeente Den Haag, Gemeente Utrecht, Gemeente Zwolle, Graafschap College, MBO Amersfoort, Nederlands Jeugdinstituut, Noaber Foundation, NOC*NSF, SRO Amersfoort, Sportbedrijf Arnhem, Sportnetwerk Overijssel, Stichting Het Vergeten Kind.

© April 2026, Lectoraat Sportpedagogiek, Hogeschool Windesheim Zwolle

Bronnenlijst

1. Bailey, R., Armour, K., Kirk, D., Jess, M., Pickup, I., Sandford, R., & Education, B. P. (2009). The educational benefits claimed for physical education and school sport: an academic review. *Research papers in education, 24*(1), 1-27.
2. Bailey, R., Hillman, C., Arent, S., & Petitpas, A. (2013). Physical activity: an underestimated investment in human capital?. *Journal of physical activity and health, 10*(3), 289-308.
3. Boonstra, N. & Hermes, N. (2011). *De maatschappelijke waarde van sport: Een literatuurreview naar de inverdieneffecten van sport*. Verwey-Jonker Instituut.
4. Schipper-van Veldhoven, N., Faber, I., & Van der Weide, R. (Eds.) (2024). *Een pedagogisch sportklimaat, het kind centraal in de jeugdsport*. Uitgeverij Coutinho.
5. Fry, M. D., & Gano-Overway, L. A. (2010). Exploring the contribution of the caring climate to the youth sport experience. *Journal of applied sport psychology, 22*(3), 294-304.
6. Gano-Overway, L. A., & Fry, M. (2024). Caring Climate. In L. Davis, R. Keegan & S. Jowett (Eds.), *Social Psychology in Sport* (2nd ed.). Human Kinetics.
7. Bruner, M. W., McLaren, C. D., Sutcliffe, J. T., Gardner, L. A., Lubans, D. R., Smith, J. J., & Vella, S. A. (2023). The effect of sport-based interventions on positive youth development: A systematic review and meta-analysis. *International Review of Sport and Exercise Psychology, 16*(1), 368-395.
8. Godor, B. P. (2025). Cultivating Resilience in Youth: Assessing the Psychological Benefits of Sport-Based Development Programs. *Journal of Sport for Development*.
9. Atkins, M. R., Johnson, D. M., Force, E. C., & Petrie, T. A. (2015). Peers, parents, and coaches, oh my! The relation of the motivational climate to boys' intention to continue in sport. *Psychology of sport and exercise, 16*, 170-180.
10. Le Bars, H., Gernigon, C., & Ninot, G. (2009). Personal and contextual determinants of elite young athletes' persistence or dropping out over time. *Scandinavian journal of medicine & science in sports, 19*(2), 274-285.
11. Frederick, C. T. (2017). *Relationship of Motivational Climate to Performance Among NCAA Division 1 Men's Basketball Players* (Doctoral dissertation, University of Kansas).
12. Fry, M. D., Guivernau, M., Kim, M. S., Newton, M., Gano-Overway, L. A., & Magyar, T. M. (2012). Youth perceptions of a caring climate, emotional regulation, and psychological well-being. *Sport, Exercise, and Performance Psychology, 1*(1), 44.
13. Gano-Overway, L. A., Newton, M., Magyar, T. M., Fry, M. D., Kim, M. S., & Guivernau, M. R. (2009). Influence of caring youth sport contexts on efficacy-related beliefs and social behaviors. *Developmental psychology, 45*(2), 329.
14. Hogue, C. M., Fry, M. D., & Fry, A. C. (2021). The protective impact of learning to juggle in a caring, task-involving climate versus an ego-involving climate on participants' inflammation, cortisol, and psychological responses. *International journal of sport and exercise psychology, 19*(4), 650-667.